

Herstel kruidenrijke bermen zandwegen Noordlaren

Actie Landschapsbeheer Groningen, werkgroep biodiversiteit en Gemeente Groningen

Landschapsbeheer Groningen startte in 2020

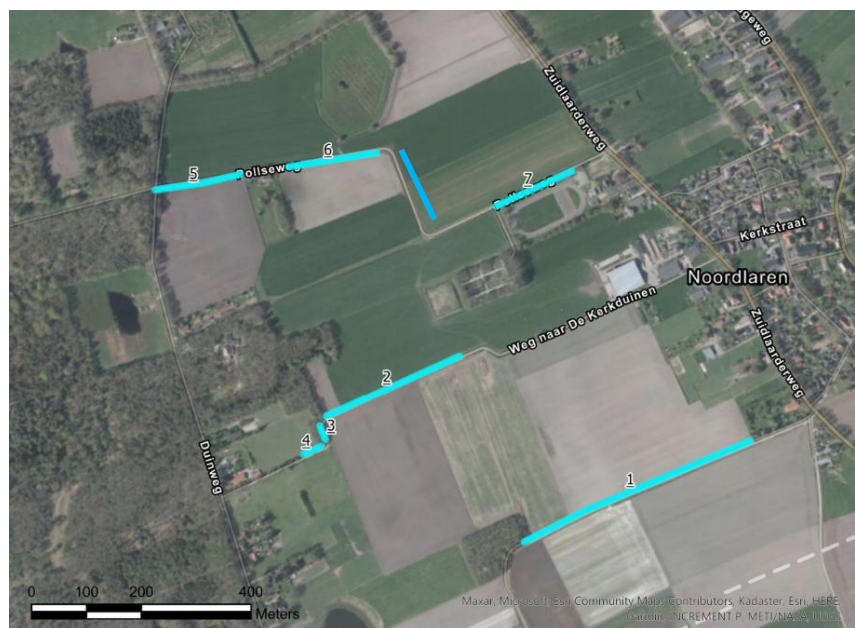
het project 'Natuurerven Noordlaren' voor

Werkgroep Biodiversiteit– Stichting Landelijk Gebied Haren

versterking van de biodiversiteit. Bewoners met erven van minimaal 0,1 ha groot en gelegen op de Noordlaarderes konden meedoen. Landschapsbeheer stelde beplanting, kruidenrijk zaaigoed en diverse soorten nestkasten beschikbaar, alles ten doel meer voedsel-, nest- en schuilgelegenheid voor vogels en insecten.

Na afloop van het project had Landschapsbeheer nog voor ongeveer 10 are aan bloemrijk zaaigoed beschikbaar. Het idee was nu om dit in de bermen langs de zandpaden op de Noordlaarderes bij te zaaien. Deze zijn eigendom van de gemeente Groningen, die het idee van harte ondersteunt. Aangezien het project 'Natuurerven Noordlaren' voornamelijk gebaseerd is op uitvoering door particulieren zou ook het inzaaien van de bermen door vrijwilligers moeten gebeuren. Landschapsbeheer Groningen benaderde daarom de werkgroep Biodiversiteit van de Stichting Landelijk gebied Haren, of zij vrijwilligers zou kunnen regelen voor uitvoering van het zaaien.

Hierbij wilde Landschapsbeheer zorgvuldig te werk gaan. Eerst is in augustus 2021 in samenwerking met de gemeente Groningen en de werkgroep een verkenningsronde gemaakt langs de zandwegen. Op basis daarvan is een kaartje gemaakt van de situatie van de bermen en de beste locaties om een inheems kruidenmengsel (doelsoortenmengsel, van de Cruydhoeck) bij te zaaien.

Figuur 1. Zandwegen Noordlaarderes met geselecteerde locaties

Bij deze ronde zijn zeven locaties geselecteerd.

1 - L: 450m	B: 1 m	50% inzaaien	Hondsrugmengsel	Momenteel gekleplend door boer
2 - L: 265 m	B: 1 m	50% inzaaien	Eigen mengsel	Hompen schelpengruis verwijderen en die stukken inzaaien
3 - L: 27 m	B: 2-2.5 m	100% inzaaien	Hondsrugmengsel	Verticuteren en doorzaaien
4 - L: 35 m	B: 1 m	100% inzaaien	Hondsrugmengsel	Zandbult rondtrekken en inzaaien
5 - L: 160 m	B: 1 m	100% inzaaien	Eigen mengsel	Aan wegkant waar ruimte is 1 meter van het zand bij de berm trekken en inzaaien
6 - L: 160 m	B: 1 m	100% inzaaien	Eigen mengsel	Aan wegkant waar ruimte is 1 meter van het zand bij de berm trekken en inzaaien. Berm afzetten met paaltjes, maar agrariër moet er met machine langs kunnen.
7 - L: 150 m	B: 2 m	100% inzaaien	Hondsrugmengsel	Verticuteren en inzaaien

Het inzaaien was gepland voor het najaar 2021 maar kon toen niet doorgaan vanwege onvoldoende draagvlak onder eigenaren van aanliggende grond. Hun belangrijkste bezwaar was dat het zandwegbeheer nog niet op orde was en daarin hadden ze wel een punt. De zandwegen

hebben groot onderhoud gehad, daarbij is eerst veel zand opgebracht. Daarna is er geploegd. Vervolgens hebben de bermen ook groot onderhoud gehad en is een deel van de bermen afgeschraapt waardoor de bermen een stuk smaller zijn en de zandwegen veel breder ogen dan ze zijn. Auto's houden zich niet aan de rijstroken en verstoren de hergroei in de opgeschoonde bermen. In het voorjaar van 2022 was de situatie in de bermen zo onduidelijk dat de werkgroep besloot te wachten tot het najaar. Het opschonen van de bermen bleek ook kansen te bieden: nu was er een brede strook kaal zand dat herkenbaar ingezaaid zou kunnen worden.

Na inspectie van de actuele situatie in 2022 is besloten dat bij vier van de zeven geselecteerde locaties de rand kon worden bijgezaaid. Op de Pollseweg is hierbij een 0.5 meter brede strook aan de zuidkant ingezaaid en een smalle richel aan de noordkant. Op twee locaties (nr 4 aan de weg naar de Kerkduinen en nr 7 langs de Pollseweg) is alleen zeer dun hier en daar bijgezaaid. Locatie 3 is geheel afgefallen, omdat eerst de grond voorbereid zou moeten worden. Dit zou voor verdere vertraging zorgen. De tijd drong: het zaaigoed verliest aan kiemkracht. En de weersomstandigheden waren nu goed. Na overleg met alle betrokkenen werd 5 november 2022 alsnog een zaaiactie gehouden.

Hierbij waren behalve de werkgroep biodiversiteit ook een ploeg enthousiaste vrijwilligers uit Noordlaren betrokken. Op de weg Langs het Hunebed en de Pollseweg is aan een kant een strook afgezet met ijzeren afzetpaaltjes (waarvan een deel geleverd door de gemeente). Ook het middenstuk van de Pollseweg, tussen de twee bochten, dat niet bij de eerste selectie was opgenomen is dezelfde week nog bijgezaaid met het nog resterende zaaigoed.

Figuur 2. Pollseweg westelijk deel met afzetpaaltjes

Pollseweg middenstuk
(noord -> zuid)

Pollseweg middenstuk (zuid -> noord)

Al deze bermen zijn in de zomer van 2021 geïnventariseerd. In 2022 kon de geplande planteninventarisatie niet doorgaan omdat er net was gemaaid: is er meer en vroeger dan gewenst gemaaid. Nu kan de nieuwe situatie alleen met 2021 vergeleken worden. In juni 2023 zijn de planten in de bermen van de Pollseweg opnieuw geïnventariseerd.

Bij de Pollseweg is de achteruitgang van de kruiden in de berm vrij dramatisch.

Daar zijn drie oorzaken voor aan te wijzen:

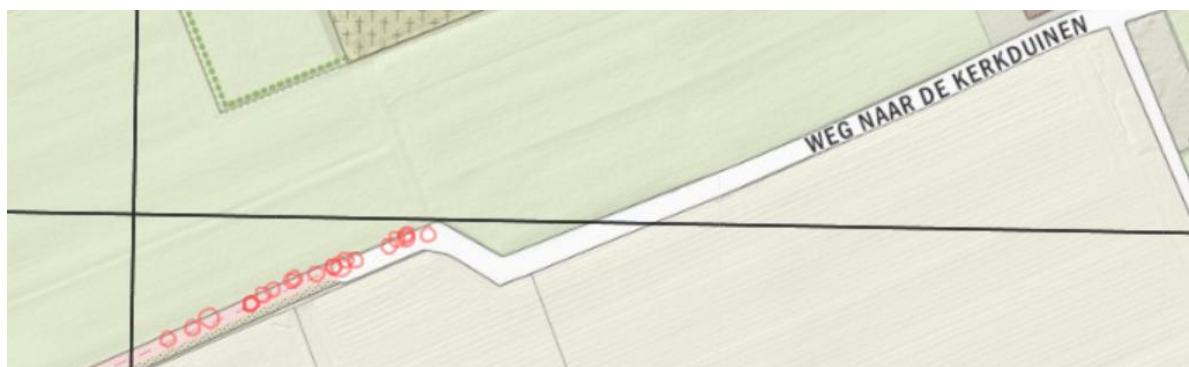
1. Het eerder genoemde zandwegbeheer (te veel zand en verkeerde zand / stuifzand). Met name ophoging in de bochten heeft een groot negatief effect omdat daar juist bijzondere soorten stonden.
2. Omdat de weg geen duidelijk rijspoor meer heeft en visueel breder oogt dan hij is rijden weggebruikers de bermen kapot. De afzetpaaltjes staan niet overal en worden niet gerespecteerd waar ze wel staan (want ze worden verzet).
3. De droogte was mede oorzaak dat ontkieming van zaaigoed slecht is verlopen

Vanwege het zandwegbeheer en de recentelijk ophoging van de bochten is het meest kenmerkende voor de weg zeer gereduceerd ofwel geheel verdwenen: kenmerkend voor deze zandwegen was de aanwezigheid van veel zandblauwtje en grasklokje, vooral in de bochten. Zandblauwtje is in de bochten geheel verdwenen en nog slechts op enkele plaatsen spaarzaam aanwezig. Grasklokje is niet meer teruggezien. Zandblauwtje en grasklokje zijn niet bedreigd, maar landelijk wel sterk achteruitgegaan. Ook glad walstro is sterk gereduceerd in aantal.

Verder zijn de volgende planten bij de inventarisatie van 2023 niet meer teruggezien: dagkoekoeksbloem, grasmuur, guldenroede, kattenstaart, klein streepzaad, moerasrolklaver, ringelwikke en verschillende andere soorten wikke en schapenzuring.

Behalve het wegbeheer is ook het weggebruik van invloed: waar geen paaltjes staan wordt de weg over de hele breedte gebruikt en kapotgereden. Waar wel paaltjes staan worden deze soms verzet en wordt over de ingezaaide strook gereden.

De weg naar de Kerkduinen

Bij de Weg naar de Kerkduinen waren gelukkig nog wel redelijk wat plekken met zandblauwtje terug te vinden. Het aantal soorten in de berm langs deze weg was echter gering.

De Weg naar het Hunebed is niet opnieuw geïnventariseerd.

In 2024 was monitoring opnieuw lastig door wegonderhoudswerkzaamheden.

Of er de komende jaren iets van herstel te zien zal zijn blijft gissen. Op deze zandwegen komen belangrijke uitdagingen van het nieuwe beheerplan zandwegen (november 2024 in concept gepresenteerd, januari 2025 nog niet beschikbaar) samen: geïntegreerd beheer van sloot tot sloot, gefaseerd ecologisch maaibeheer en gedragsverandering van het lokale verkeer (minder hard rijden, niet buiten de rijstroken, niet op de bermen).